

Nr 26.

Ankom till riksdagens kansli den 6 april 1932 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående ett lagligt reglerande av virkesmättningsföreningarnas verksamhet.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 270, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Johansson* i Sollefteå hemställt, att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsam utredning och förslag till lagligt reglerande av virkesmättningsföreningarnas verksamhet.

Beträffande de skäl, som motionären anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet, i den ordning § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av domänstyrelsen. Det yttrande, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda, finnes såsom bilaga fogat vid detta utlåtande; och tillåter sig utskottet hänvisa till detsamma innehåll.

De s. k. skogstaxeringssakkunniga, vilka den 2 oktober 1917 tillkallats av chefen för jordbruksdepartementet för att verkställa utredning om anordnande av skogsavverkningsstatistik och taxering av Sveriges samtliga skogar, överlämnade den 28 februari 1923 ett betänkande, som bland annat innehöll en redogörelse för undersökningar rörande vid virkesmätningar erforderliga relationstal (Statens offentliga utredningar 1923: 57).

Historik.

Skogstaxeringssakkunniga 1923.

I skrivelse den 18 november 1925 anhöll svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande lagligt reglerande av mättningsförfarandet vid försäljning av timmer samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde föranleda. Förbundet framställde i skrivelsen önskemål om kvalificerad tumningspersonal, fasta och enhetliga regler för själva mätningens verkställande samt vederbörligt inflytande för skogsägare och skogsarbetare på mätningens handhavande. Över skrivelsen infordrades yttranden av ett flertal myndigheter och korporationer.

Framställning av svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet 1925.

Sedan chefen för justitiedepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 4 november 1927, tillkallat sakkunniga att inom departementet biträda vid utredning av vissa frågor rörande ändring i flottningslagstiftningen och därmed sammanhängande ämnen, överlämnades skrivelsen jämte de däröver avgivna yttrandena till dessa sakkunniga för behandling. De sakkunniga avgåvo den 21 april 1928 utlåtande i ärendet, vilket utlåtande finnes såsom bilaga fogat vid förevarande motion. Majoriteten av de sakkunniga förordade, att några lagstiftningsåtgärder i ämnet ej för det dåvarande företoges och att frågans återupptagande gjordes beroende av huruvida framdeles påvisades några missförhållanden av betydelse att kunna motivera en lagstiftning. I särskilt yttrande anförde herr Johansson i Sollefteå, som var en av de sakkunniga, avvikande mening och förklarade sig förorda lagstiftningsåtgärder i ämnet, i vilket avseende han hänförde sig till ett av honom bifogat utkast till stadga om virkesmättningsföreningar. Ärendet är beroende på Kungl. Maj:ts prövning.

1931 års
skogssak-
kunniga.
Jordbruks-
utredningens
framställning.

Chefen för jordbruksdepartementet tillkallade den 20 december 1928 utredningsmän med uppdrag att verkställa utredning rörande jordbrukets ekonomiska läge samt angående de åtgärder, som må kunna vidtagas i syfte att höja jordbrukets ekonomiska bärkraft till förbättrande av deras ställning, som av jordbruksarbete hava sin utkomst. Denna kommitté, benämnd jordbruksutredningen, gjorde i en den 4 oktober 1930 dagtecknad skrivelse framställning hos Kungl. Maj:t om utredning angående åtgärder för ökat ekonomiskt utbyte av det med jordbruket förenade skogsbruket. Med avseende å de skilda spørsmål, som vid utredningen borde upptagas till behandling, hänvisade jordbruksutredningen till en vid framställningen fogad promemoria. Denna, vars innehåll var ordnat i femton punkter, hade i hithörande delar följande lydelse:

Inom jordbruksutredningen hava vissa förberedande överläggningar ägt rum beträffande frågan om en utredning för klargörande av möjligheterna att åstadkomma ett ökat ekonomiskt utbyte av det med jordbruk förenade skogsbruket och skogsarbetet. De särskilda ämnen, som vid berörda överläggningar ifrågasatts för undersökning, äro i huvudsak följande:

4) Ett område, där nu rådande förhållanden framkallat livliga klagomål från skogsägarehåll, utgöra virkesköparnas *inmätningar eller tumningar av virke*. Det framhålles, att de tillämpade måtten och mättningsmetoderna starkt växla å skilda orter, vilket bl. a. i hög grad försvårar jämförelser mellan de betalade priserna. Denna fråga har tidigare varit föremål för viss utredning, vilken resulterat i ett betänkande rörande vid virkesmätning erforderliga relationstal (Statens off. utredningar 1923 nr 57). Det nuvarande inmätningssystemet anses även lämna utrymme för godtycklighet och missbruk vid tillämpningen.

Det synes nu för det första erforderligt att undersöka själva förekomsten av olika mått och inmättningsmetoder i skilda landsdelar. Med utgångspunkt från de härvid framkommande resultaten böra möjligheterna för enhetlighetsvinnande undersökas samt förslag beträffande en standardisering å området utarbetas. Samtidigt bör övervägas, huru en lämplig kontroll av inmätningar-

na skulle kunna ordnas från det allmännas sida. I informationssyfte böra inmättningsförhållandena i Norge och Finland studeras.

5) Genom en standardisering av inmätningarna skulle vägen beredas för genomförande av *enhetliga prissättningsmetoder* vid virkesköpen. Först efter införandet av enhetlighet i prissättningen blir det möjligt att erhålla en säker och praktisk användbar grundval för jämförelser med avseende på prisläget å skilda orter. Sådana jämförelser äro av stor betydelse ur producenternas synpunkt såsom hållpunkt för bedömande av de å respektive orter gällande prisernas skälighet och de ekonomiska möjligheterna för försäljningar å andra marknader än den närmast liggande.

6) För att underlätta översikten av prisläget i skilda landsdelar vore det även önskvärt att *fortlöpande lokala prisnoteringar* för vissa standardsortiment organiserades, vilken fråga därför ävenledes synes böra upptagas till utredning.

7) En förutsättning för att jordbrukarna skola kunna ernå bästa möjliga utbyte av sina skogsprodukter är tydligen, att dessa utbjudas i för marknaden *lämpliga längder, dimensioner och sorteringar*. Att bristfälligheter i fråga om virkets aptering och sortering ej sällan förekomma samt medverka till en ogynnsam prissättning å virket torde vara ställt utom tvivel. En närmare undersökning på denna punkt torde emellertid vara lämplig, varvid även frågan om upplysningsverksamhet och andra åtgärder för avvägbringande av ett bättre sakernas tillstånd å berörda område synes böra övervägas.

8) En olägenhet, som sedan länge varit kännbar, utgör bristen på ett ordnat *informationsväsen* å skogsbrukets område. En utredning synes därför böra verkställas beträffande upprättandet av ett särskilt informationsorgan till skogsbrukets tjänst. Ett sådant organ erfordras för det första för handhavande av ovan berörda prisnoteringar och upplysningsverksamheten beträffande virkets lämpliga aptering och sortering. Vidare skulle organet i fråga insamla och förmedla material för fortlöpande belysning av olika företeelser och förhållanden i trävarumarknaden, av betydelse för skogsbruket, varvid bl. a. från våra utlandsbeskickningar insänt och annat utländskt material skulle kunna bättre utnyttjas än för närvarande. Bland viktiga informationsbehov må även framhållas upplysning i fråga om virkestillgången i landet och dess förhållande till konsumtionens behov.

9) Såsom ett medel att stärka det skogsägande jordbrukets ställning synes även en utvidgad *kooperativ verksamhet* å skogsområdet böra uppmärksammas. En översikt av den hittillsvarande utvecklingen och det nuvarande organisationsväsendet å ifrågavarande område bör utarbetas, varvid belysning även bör ges åt vunna erfarenheter beträffande den kooperativa verksamhetens utvecklingsmöjligheter och lämpliga arbetsuppgifter. Med utgångspunkt från en sådan utredning torde förslag beträffande organisationens utbyggnad och åtgärder för dess stödjande böra utarbetas.

Jämlikt Kungl. Maj:s beslut den 16 oktober 1931 tillkallades sedermera utredningsmän för verkställande av utredning och avgivande av förslag rörande åtgärder för vinnande av ökad avsättning av inhemska skogsprodukter, förbättrat ekonomiskt utbyte av skogsbruket samt intensivare skogsvård. Vid behandling i statsråd nyssnämnda dag av frågan om tillkallande av denna kommitté, benämnd 1931 års skogssakkunniga, anförde chefen för jordbruksdepartementet statsrådet von Stockenström bland annat:

Riksdagen har i skrivelse den 31 maj 1930, nr 328, med bifall i huvudsak till motionen II:38 av herr Lindberg och i anledning av motionen I: 209 av herr Lindhagen samt under återopande av jordbruksutskottets, av riksdagen

De sakkunnigas tillsättande.

godkända utlåtande nr 78, anhållit om utredning rörande frågan om åväga-bringande av en intensivare skogsvård å kronans och enskildas skogar i Norrland, åsyftande såväl ökad avkastning som ock beredandet av större arbetsmöjligheter för befolkningen därstädes.

Jag anhåller vidare att få anmäla en av jordbruksutredningen den 4 oktober 1930 gjord framställning om utredning angående åtgärder för ökat ekonomiskt utbyte av det med jordbruket förenade skogsbruket. Jordbruksutredningen uttalar däri, bland annat, att skogsbruket i stora delar av landet vore av den betydelse såsom stöd åt jordbruket, att vederbörande jordbrukare endast tack vare skogens avkastning ägde möjlighet att upprätthålla jordbruksdriften, ävensom att möjlighet funnes att på olika vägar befordra ökad ekonomisk avkastning av skogsbruket. I en vid framställningen fogad promemoria har sammanfattningsvis angivits de frågor, vilka syntes kräva utredning. Av de i promemorian omnämnda, under femton olika punkter upptagna spörsmål torde följande här böra framhållas. Under punkt 4) i promemorian beröres frågan om vinnande av enhetliga metoder vid inmätningar och tumningar av virke, därvid erinrats att frågan tidigare varit föremål för utredning, vilken finnes intagen i Statens off. utredningar 1923:57. Under punkt 7) behandlas frågan om upplysningsverksamhet i syfte att informera jordägarna om virkets aptering och tillredning. Under punkterna 10) och 11) upptagas frågorna om ökad avsättning av avfallsvirke (vedbränsle) samt om produktionen och avsättningen av träkol.

Över jordbruksutredningens framställning har centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund avgivit infortrat utlåtande och därvid förklarat sig icke kunna tillstyrka ett så vidlyftigt utredningsarbete, som jordbruksutredningen tänkt sig. Allenast i avseende å frågan om förbättrade avsättningsförhållanden för mindervärdigt virke och träkol har centralrådet förordat jordbruksutredningens framställning om undersökning.

Till jordbruksdepartementet har härefter från jordbrukarsammanslutningar och möten, särskilt i Norrland, inkommit ett stort antal skrivelser, vari anslutning gives till jordbruksutredningens framställning.

För egen del anser jag, att i anslutning till riksdagens förstberörda framställning utredningen nu bör igångsättas rörande ytterligare åtgärder för åväga-bringande av intensivare skogsvård. Icke minst under rådande tidsförhållanden är det av stort allmänt intresse att få undersökt, om icke genom intensivare skogsvård ökade arbetstillfällen kunna beredas landsbefolkningen. Vid utredningen böra de synpunkter och uppslag, som framförts under frågans riksdagsbehandling, komma under övervägande, varjämte uppmärksamhet bör ägnas det utredningsmaterial, som enligt vad jag nyss antytt redan föreligger beträffande frågan om ett rationellt tillvaratagande av Norrlands skogsmarker och skogstillgångar. Riksdagens framställning avser närmast förhållandena i Norrland. Enär likartade problem föreligga beträffande andra delar av landet, bör utredningen, i den mån så under arbetets gång finnes påkallat och lämpligt, utvidgas att avse landet i dess helhet. Utredningen bör inriktas på ernående snarast av praktiska resultat med undvikande så vitt möjligt av omfattande statistiska och teoretiska undersökningar. De förslag, som framställas, torde bland annat böra taga sikte på angelägenheten, att skogsägarnas eget initiativ och medverkan så långt möjligt är tagas i anspråk. I den mån utredningen avser kronans skogar, torde utredningsarbetet böra ske under samråd med domänstyrelsen.

Ävägabringandet av intensivare skogsvård liksom beredandet av ökade arbetstillfällen inom skogsbruket är i hög grad beroende av möjligheterna att vinna avsättning för skogsprodukterna. Icke minst under tider, då massavedsindustriens drift är inskränkt och propförsäljningen är hämmad, är det av stor betydelse, att avkastningen av småvirke vid gallringar kan jämväl på annat sätt tillgodogöras. Att befordra ökad användning inom landet av inhemska skogsprodukter framstår därför såsom en angelägenhet av stor vikt ur det allmännas synpunkt, därvid frågans betydelse med hänsyn till handelsbalansen icke bör förglömmas. Jag anser följaktligen, att den av mig nyss förordade utredningen bör särskilt inriktas på vissa av de i jordbruksutredningens framställning berörda spørsmål rörande åtgärder för ökat ekonomiskt utbyte av skogsbruket, framför allt frågan om ökad avsättning inom landet av vedbränsle och träkol. Vid verkställandet av denna del av utredningen böra de av mig nyss omnämnda, av ingenjörsvetenskapsakademien utförda undersökningarna på området noga uppmärksammas. I den mån resultat från sistberörda undersökningar framkomma eller eljest material erhålles för bedömande av möjligheterna att i ökad omfattning använda inhemskt vedbränsle samt träkol, bör vid den nu ifrågasatta utredningen övervägas, på vad sätt — genom upplysningsverksamhet eller andra åtgärder från det allmännas sida — de vunna resultaten må kunna snabbt omsättas i praktiken. Härvid hänsyftas på icke blott statlig och kommunal utan även enskild drift samt ifrågavarande produkters användning för såväl industriella som andra ändamål, såsom uppvärmning, automobil- och traktordrift m. m.

Beträffande utredningens bedrivande i övrigt synes lämpligt, att särskilda förslag upprättas och skyndsammast möjligt framläggas i skilda delar av ämnet, allt efter arbetets fortgång.

Utredningsmännen överlämnade den 1 december 1931 förslag till utförande medelst statsbidrag av vissa skogsvårdsåtgärder å enskildas marker, närmast i syfte att bereda ökade arbetstillfällen, den 18 december 1931 utredning angående reglering av virkesimporten till Sverige, den 20 februari 1932 förslag om inrättande av en statlig lånefond för inköp av träkolsgeneratorer med reningsapparater och gaskylare (jfr prop. nr 212 till innevarande års riksdag) samt den 10 mars 1932 framställning angående brikettering av träkol.

Resultat av
de sakkun-
nigas arbete.

Den 19 juni 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet att tillkalla sakkunniga med uppdrag att verkställa utredning och avgiva förslag till ändrad lagstiftning om mått och vikt. De med anledning därav tillkallade sakkunniga avgåvo den 4 december 1931 ett betänkande i ämnet (Statens offentliga utredningar 1931: 36). Enligt ett i betänkandet framlagt förslag till lag om mått och vikt 8 § 1 mom. skall vid köp och byte, då varor skola avlämnas eller mottagas efter mått eller vikt ävensom då eljest ekonomiskt anspråk skall beräknas efter mått eller vikt, med vissa angivna undantag icke för mätning eller vägning få begagnas andra mättnings- eller vägningsredskap än sådana, som i riket blivit vederbörligen justerade för användning, varom fråga är. I motiveringen till detta stadgande göra de sakkunniga följande uttalande.

Förslag till
ändrad lag-
stiftning om
mått och
vikt.

De sakkunniga vilja beträffande särskilda längdmättningsredskap anmärka, att Sveriges skogs- och flottningsarbetareförbund hos Konungen anhållit, att

förfarandet vid intumning av å flottled utdrivet virke bleve föremål för reglering genom lagstiftning, samt att vidare värmländska inmätningsföreningen anhållit, att tumklave måtte få justeras såsom lagligt mättningsredskap. Anhållan om godkännande av dylik tumklave blev emellertid avslagen den 13 juli 1928. De sakkunniga vilja framhålla, att då tumningsförfarande innebär en uppmätning av virke för fastställande av dess kubikmassa, varefter detsamma värde beräknas och även ersättning för körning av virke i vissa fall utbetalas, härvid använda redskap komma att enligt 8 § i förslaget till lag om mått och vikt bliva justeringspliktiga, såvida icke Konungen särskilt härför medgiver undantag.

Utskottet. Såsom framgår av den lämnade redogörelsen har sedan ett flertal år tillbaka på offentligt uppdrag utförts åtskilligt arbete för att utreda spörsmål, som äro förknippade med virkesmätningsföreningarnas verksamhet. Till någon allmänt godtagen lösning hava dessa spörsmål dock icke nått. Från flera håll göres alltjämt gällande, att förhållandena på området icke äro tillfredsställande, och framhålles såsom önskvärt, att mättningsverksamheten måtte ägnas ytterligare uppmärksamhet från statsmakternas sida.

Enligt utskottets mening är det angeläget, att de omständigheter, som framkallat yrkanden på reformer i fråga om mättningsverksamhetens bedrivande, bliva föremål för undersökning och att utvägar till avhjälpande av därvid funna missförhållanden prövas. Visserligen har å 1931 års skogssakkunniga uppdragits att verkställa viss utredning rörande mättningsverksamheten, men de direktiv, som meddelats för de sakkunnigas arbete, äro ej så avfattade, att av dem med säkerhet framgår, vare sig att de sakkunniga kunna förväntas under den närmaste tiden upptaga denna utredning till slutförande eller att den utredning, som anförtratts dem, avser att omfatta samtliga de spörsmål rörande virkesmätningen, som framförts i förevarande motion. Det synes utskottet emellertid vara av vikt, att den föreliggande frågan blir föremål för en allsidig utredning och att denna skyndsamt slutföres.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen, i anledning av förevarande motion, ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om skyndsamt och allsidig utredning rörande virkesmätningsföreningarnas verksamhet samt för riksdagen framlägga de förslag, till vilka utredningen kan föranleda.

Stockholm den 7 april 1932.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, Linder, Sigfrid Hansson, Frändén, Tamm, Norman, P. Sandström** och *Granström**;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Hage, Wallerius, Andersson* i Rasjön, *Aronson, Pettersson* i Hällbacken, *Sandström* i Nyland och *Gardell* i Gans.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

KUNGL. DOMÄNSTYRELSEN.

Till Riksdagens andra lagutskott.

Genom nådigt beslut den 5 februari 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt domänstyrelsen att avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare av herr C. O. Johansson i Sollefteå väckt motion, nr 270, angående lagligt reglerande av virkesmätningsföreningarnas verksamhet. Domänstyrelsen får i denna fråga anförda följande.

I motionen har åberopats en den 18 november 1925 gjord underdånig framställning från Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet om utredning och förslag till lagligt reglerande av mätningsförfarandet vid virkesförsäljning ävensom det utlåtande, som den 21 april 1928 av vissa flottningsslagssakkunniga avgivits häröver till statsrådet och chefen för justitiedepartementet.

I nämnda utlåtande hade de sakkunniga bland annat meddelat, att vid en med representanter för de befintliga tumningsföreningarna den 17 april 1928 hållen konferens dessa förklarat sig villiga medverka till att i respektive föreningars stadgar eller instruktioner — i den mån sådana bestämmelser ej redan finnes — intoges stadganden dels i syfte att bereda möjlighet för inval i respektive föreningars styrelse av en av tumningsföreningen utsedd representant för de virkessäljande skogsägarna, dels om att tumningspersonalen skulle vara edsvuren, dels om rätt för virkessäljare att påkalla kontrollmätning av inmätt virkesparti. Det förstnämnda medgivandet hade de sakkunniga betecknat som »väl snävt»; det borde enligt de sakkunnigas förmenande knappast medföra någon olägenhet för föreningarna, om representanten i föreningsstyrelsen finge utses av skogsägarna eller av någon opartisk myndighet, t. ex. vederbörande länsstyrelse. Då emellertid de gjorda medgivandena ginge i önskvärd riktning, hade de sakkunniga funnit sig sakna anledning förorda några lagstiftningsåtgärder. Upptagandet av frågan härom borde göras beroende av huruvida framdeles några missförhållanden av betydelse att kunna motivera en lagstiftning kunde påvisas.

I den nu föreliggande motionen har framhållits behovet av en opartisk och grundlig utredning av frågorna rörande kontroll och inmätning av levererat virke. Någon dylik utredning hade nämligen icke verkställts av de ovan åberopade sakkunniga. Klagomålen över tumningsföreningarnas okontrollerade verksamhet vore emellertid fortfarande starka och ofta förekommande, varför motionären hemställt, »att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsamt utredning och förslag till lagligt reglerande av virkesmätningsföreningarnas verksamhet».

Domänstyrelsen, som den 29 april 1926 avgivit här i avskrift bilagda underdåniga yttrande över ovanberörda framställning från Svenska skogs- och flottningsarbetareförbundet, har däri anfört, att enligt styrelsens uppfattning något behov ej föreläge för statligt ingripande beträffande virkesmätning. Styrelsen ville likväl samtidigt framhålla, att styrelsen därmed ingalunda velat vidgå, att allt vore väl beställt i fråga om tumningsföreningarna. Den tanke, som mången ansett böra ligga till grund för dylik verksamhet, nämligen att föreningen borde vara en fullt opartisk representant för såväl säljare- som

köpareintresset, och varav jämväl arbetarna borde hava fördel, vore emellertid värd att uppmärksammas ej minst av virkesköparna, vilka helt visst endast skulle beredas en lättnad i sin hantering, om tumningsföreningarnas verksamhet bedreves så, att allmänheten finge fullt förtroende för desamma. Anslutningen till deras verksamhet skulle då betydligt ökas och kostnaderna för virkestumningen i motsvarande grad minskas. Därest utvecklingen icke toge denna riktning utan särskilt vid nedåtgående konjunkturer ginge därhän, att gentemot smärre virkesförsäljare, vilka för att överhuvud taget få sälja sitt virke måste underkasta sig alla köparens villkor, tillämpades oresonliga intumningsbestämmelser, borde det tagas i övervägande, huruvida ej för de större flodområdena borde tillskapas en opartisk instans genom särskilda edsvurna tummare, till vilken den, som ansåge sig orättvist behandlad, kunde direkt vädja.

Sedan domänstyrelsen avgav detta utlåtande, hava konjunkturerna å trävarumarknaden undergått en betydande försämring. Denna har bland annat medfört en genomgående och högst avsevärd skärpning av den virkesköpande industriens fordringar på det genom tumningsföreningarna intummade köpvirkets kvalitet. Sålunda kräves numera inom vissa skeppningsdistrikt att sågtimmer inmätas till sin verkliga dimension endast under förutsättning, att stocken lämnar fullt sågutbyte av osorterad vara. Detta innebär, att nedtumning av virke sker ej endast för sådana svårare tekniska fel såsom rötskador, krökar, märgsprickor m. m. utan även för rå kvist av storlek eller antal, som kan föranleda sågvirkets hänförande till s. k. kvinta- eller lägre kvalitet. Inom andra distrikt åter sker intumningen av sågtimmer efter ett särskiljande av sågutbytet i sågfallande och utskott. Man är således inne på ren kvalitetsklassificering av köptimmer, vilken för att bli rättvist i varje fall kräver en mycket hög grad av sakkunskap hos tummarna. Denna med lågkonjunkturen synbarligen sammanhängande skärpning av virkets behandling vid intumningen framträder även mycket olika inom olika trakter, beroende dels på styrkan hos det bakomliggande köpareintresset i respektive tumningsföreningar, dels på tumningspersonalens olika uppfattning och kompetens att bedöma virke. Då härtill kommer, att ändringar i tumningsinstruktionen i vissa fall företagas mitt under pågående drivningssäsong, kan för virkessäljarna vare sig dessa äro skogsägare eller inköpt virkesposter å rot uppstå ett osäkerhetstillstånd, som icke bör förekomma. Det är nämligen för en virkesleverantör av stor betydelse att för virkets aptering och sortimentsindelning hava säker kännedom om och full trygghet mot opåräknade förändringar i principerna och sättet för intumningen.

De medgivanden beträffande bland annat säljareintressets representerande i tumningsföreningarnas styrelser, som vid den tidigare berörda konferensen den 17 april 1928 gjordes av föreningarna, synas alltså icke hava varit tillräckliga för att avlägsna alla anledningar till missnöje hos virkesleverantörerna.

Som styrelsen på anförda skäl framhållit i sitt återopade yttrande i samma fråga den 29 april 1926, vore det otvivelaktigt lyckligast, om statligt ingripande kunde undvikas beträffande tumningsföreningarnas sammansättning och verksamhet. Så, som förhållandena nu utvecklat sig, torde det emellertid kunna ifrågasättas, om ej åtgärder borde vidtagas ej blott i motionens syfte utan även — och detta är enligt styrelsens förmenande av stor betydelse — för åstadkommande av enhetlighet i fråga om virkets inmätning och klassificering de olika distrikten emellan.

I Norge är denna fråga ordnad genom »lov om tömmermåling» av den 22 juni 1928 (bil. 1). Enligt denna lag skall tumningsförening vara en för

säljare och köpare av virke gemensam organisation med syfte att få till stånd en för bägge parter fullt betryggande och enhetlig mätning av allt saluvirke, och skall föreningsstyrelsen bestå av ett lika antal representanter för köpare och säljare. Kostnaderna för föreningens verksamhet fördelas lika på köpare och säljare.

»Loven om tömmermåling» trädde i kraft den 1 juli 1928. Ehuru den alltså endast tillämpats i något över tre år, torde likväl en hel del värdefulla erfarenheter hava vunnits av dess verkningar i skilda hänseenden, erfarenheter, vilka en eventuell utredning skulle kunna klarlägga. Då en dylik mera grundlig utredning av hithörande spörsmål otvivelaktigt skulle vara av mycket stor betydelse och ägnad att skingra åtskillig bland annat på bristande sakkännedom beroende misstro mellan de intresserade parterna, får styrelsen under åberopande av de synpunkter styrelsen härovan lagt på denna fråga för sin del tillstyrka utredning om och i vad mån virkesmätningssammanslagningarnas verksamhet bör lagligt regleras.

Stockholm den 24 februari 1932.

G. Kuylenstierna.

I. Hjelmström.

Avskrift.

Lov om tömmermåling.

Vi HAAKON, Norges Konge, gjør vitterlig: at Oss er blitt forelagt Stortingets beslutning, av 7 juni 1928 sålydende:

§ 1. Kongen kan treffe bestemmelse om, at der skal dannes tömmermålingsforening i hvert distrikt han fastsetter. Tømmermålingsforeningen skal være en felles organisasjon for kjøpere og selgere av tømmer i distriktet med formål å tilveiebringe en for begge parter fullt betryggende og ensartet måling av alt salgstømmer. Foreningens styre skal bestå av et like antall representanter for kjøpere og selgere, og dets medlemsantall kan fastsettes for hvert distrikt av Kongen.

§ 2. Alt salgstømmer i distriktet til industrielt bruk eller foredling samt for videre salg i uforedlet stand skal med de undtagelser som følger av § 5, måles i metriske enheter overensstemmende med et av Kongen fastsatt reglement, av tömmermålere der antas og avskjediges av tömmermålingsforeningens styre. Utgiftene ved istandbringelse av tömmermålingsforening, målernes lønn og andre utgifter ved foreningens virksomhet og tömmermålingen utlignes av foreningen på det målte tømmer og utredes med en halvdel av kjøper og en halvdel av selger.

§ 3. Hvor tömmermålingsforening ikke av Kongen er bestemt opprettet, har så vel kjøper som selger krav på at målingen der må utføres overensstemmende med det av Kongen fastsatte reglement, foretas av begge parter i fellelskap eller av målere som representerer begge parter. Opnåes ikke enighet herom, kan vedkommende departement eller den det dertil bemyndiger, opnevne målere der utfører målingen for partene i fellelskap og for deres felles regning.

§ 4. I tömmermålingsforeningsdistrikt hvor der ingen tilfredstillende tömmermålingsforening tidligere er, kan departementet gi organisasjonene for kjøpere og selgere av tømmer i distriktet skriftlig pålegg om at tömmermålingsforening skal opprettes innen en nærmere fastsatt frist, og at regler for samme

vedtas. Er der i tömmermålingsforeningsdistriktet ingen organisasjoner for kjøper og selger av tømmer som kan ta initiativet til innkallelse til møte og dannelse av tömmermålingsforening, kan vedkommende departement bestemme at den av distriktets skogforvaltere som departementet bestemmer, kan inkalle til møte til dannelse av forening.

Dannelse av forening skal skje ved innkallelse av tømmerkjøpere og tømmer-selgere i distriktet ved bekjentgjørelse minst 14 dager forut i 2 aviser som er almindelig lest i distriktet. Samtidig skal distriktets organisasjoner av kjøpere og selgere av tømmer innen distriktet så vidt mulig gis underretning. Nærmere bestemmelse angående dannelse av forening kan i hvert enkelt tilfelle gis av vedkommende departement, som skal godkjenne tömmermålingsforeningens lover.

Oprettes der til tross for opfordringen ikke tömmermålingsforening i vedkommende distrikt innen en av vedkommende departement nærmere fastsatt frist, kan departementet eller den det dertil bemyndiger, bestemme at tömmermålingen i vedkommende distrikt skal utføres av målere opnevnt av departementet, og som måler tømmeret overensstemmende med departementets instruks og de av Kongen fastsatte regler mot godtgjørelse fastsatt av departementet. Utgiftene ved målingen skal også i dette tilfelle deles likt mellem kjøper og selger.

§ 5. Denne lovs bestemmelser kommer ikke til anvendelse på spesialtømmer og heller ikke på tømmer som leveres bruksberettigede fra almenning eller som efter forholdene selges umålt såsom krabass, bunn- og spilltømmer m. v.

Kongen treffer bestemmelse om hvad der skal henregnes til spesialtømmer. Departementet kan treffe bestemmelse om hvorvidt og i tilfelle i hvilken utstrekning tømmer der innkjøpes til mindre lokale sagbruk og lignende treforedlingsanlegg, skal være underlagt loven.

Kongen kan treffe bestemmelse om kubiktabeller, prisforholdstall eller prisforholdstabeller, om tømmerets inndeling i klasser samt fastsette nærmere regler og instruks for tömmermåling og kontroll av tömmermåling — alt efterat vedkommende tömmermålingsforening eller andre interesserte er gitt anledning til å uttale sig.

§ 6. Overtredelse av denne lov straffes med böter.

§ 7. Denne lov trer i kraft 1 juli 1928.

Ti har Vi antatt og bekreftet, likesom Vi herved antar og bekrefter samme som lov, under Vår hånd og rikets segl.

Gitt på Oslo slott den 22 juni 1928.

HAAKON.

(L. S.)

JOH. LUDW. MOWINCKEL.

N. F. Leganger.

Till KONUNGEN.

Genom nådig remiss den 24 november 1925 har domänstyrelsen anbefallts att före den 1 maj 1926 avgiva underdånigt utlåtande rörande en framställning från Sveriges skogs- och flottningsarbetareförbund, vari förbundet, under framhållande av önskemålet att förfarandet vid intumning av å flottled utdrivet virke bleve föremål för reglering genom lagstiftning samt att i eventuellt blivande offentliga tumningsföreningar genom förbundet bereddes tillfredsställande re-

presentation för såväl virkessäljande skogsägare som skogsarbetare hemställt, att det täcktes Eders Kungl. Maj:t snarast möjligt låta verkställa utredning i berörda hänseenden och för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Till åttlydnad härav får styrelsen med remissaktens återställande i underdånighet anför följande. Styrelsen har med hänsyn till de ganska skilda förhållanden på området, som äro tillfinnandes inom de olika delar av landet, som beröras av den underdåniga framställningen, ansett sig böra höra överjägmästarna uti de nio nordliga distrikten från och med Bergslagsdistriktet. Som en sammanfattning av dessa tjänstemäns yttranden, vilka här biläggas, får styrelsen framhålla följande. Överjägmästaren i Umeå distrikt har förbehållslost och på det livligaste tillstyrkt skogs- och flottningsarbetareförbundets framställning. Överjägmästaren i Stockholm—Gävle distrikt har ansett att arbetarna icke borde beredas inflytande på tumningsföreningarnas verksamhet men i övrigt understött förslaget om en allsidig utredning. Överjägmästarna i Övre Norrbottens, Härnösands och Bergslagsdistrikten hava hemställt, att förbundets framställning måtte lämnas utan avseende. Återstående fyra överjägmästare nämligen i Nedre Norrbottens, Skellefteå, Mellersta Norrlands och Dalarnas distrikt hava samtliga med särskild motivering framhållit, att arbetarna icke borde beredas inflytande på tumningsföreningarnas arbete och i övrigt uttalat att något behov av statligt ingripande icke föreläge. Sistnämnda överjägmästare hava icke motsatt sig utredning i frågan men i allmänhet ansett att denna borde begränsas till tumningsföreningarnas organisation och frågan, huru virkesförsäljarna borde representeras inom föreningarna.

För egen del får domänstyrelsen i underdånighet anför.

Styrelsen kan vitsorda dels att tumningsföreningarna äro en sammanslutning av virkesköpare, särskilt de träförädlande industriföretagens, dels att tumningsförfarandet, då det rör sig om skadat eller deformerat virke, blir ett direkt värdesättande av detsamma, varvid misstag kunna begås, vilka i sin tur kunna skapa vissa orättvisor.

För att närmare klargöra detta torde det vara nödvändigt att lämna en kort redogörelse för själva tumningsförfarandet. Detta består i uppmätande av flottgodsstyckets längd och diameter för att därav erhålla dess kubikmassa. I fråga om frisk ved och sådana stycken, vilka icke äro i högre grad deformerade än att de utan olägenhet kunna användas för avsedda ändamålet, är proceduren så gott som rent mekanisk och består endast i en exakt uppmätning med justerade eller kontrollerade redskap. Beträffande åter virke, som är behäftat med röta, krökar och andra skador eller fel gäller det att bedöma, huru stor del som icke är för ändamålet användbar, för att sedan med uppgivande av visst längd- och diametermått kunna angiva kubikmassan dugligt virke.

Detta bedömande av kubikmassan för visst ändamål användbart virke ställer givetvis stora fordringar på tumningsföreningarnas tjänstemän, och det är givet att en nedsättning av en stocks yttre mått på grund av röta, vars utbredning är ytterst svår att konstatera vid yttre besiktning, kan bedömas högst olika av olika personer. I regel underskattas rötans förekomst av säljaren, vilken icke varit i tillfälle att vid försågningen kontrollera densamma, medan det ej heller torde saknas belägg för att rötans förekomst överskattats av köparen. I den mån som köparnas sammanslutning är nog stark och tillgången på utbudet råvara tillräckligt stor, lär nog också köparnas uppfattning om kvalitet och pris på råvaran bliva den för viss trakt normerande.

Tidigare, då endast sågverksindustrien behövde råvara, blev kassationsprocenten å det avverkade virket vida större än vad nu är fallet, och därom vittnade på sin tid den rikliga tillgången på avfallsvirke inom äldre hyggen,

vilket sedermera tillvaratagits vid kolning. Sedan numera trämassetillverkningen berett möjlighet att avsätta en del virke, som tidigare lämnats att ruttna i skogarna, har det blivit möjligt både för säljare och arbetare att utvinna bättre förtjänst av varje avverkat träd. Förhållandena hava sålunda på senare tiden i avsevärd grad i berörda hänseende förbättrats, varom också vederbörande överjägmästares yttranden vittna, vilka i regel bestyrka att där trävaruindustrien nått en högre utveckling och medfört ökad efterfrågan på virke, där äro de av skogs- och flottningsarbetareförbundet påtalade missförhållandena icke i egentlig mening framträdande.

Den i vissa fall strängare och i vissa fall mera rundhanta tumning, som vid jämförelse emellan olika delar av landet kan konstateras har enligt styrelsens förmenande sin grund ytterst i de olika uppfattningarna om råvarupriserna på olika slag av virke inom skilda delar av landet. D. v. s. intumningen av det icke felfria virket är ett värdesättande av detsamma, vilket förlöper enligt vissa för det ekonomiska livet gällande lagar och som bl. a. tager sig uttryck i en strängare tumning vid nedåtgående träkonjunkturer än vid uppåtgående. Att underordna sig dessa lagar är ett avgörande, som endast tillkommer köpare och säljare vid ingående av en virkesaffär.

Det måste nämligen förutsättas att en säljare före avtalets slutliga uppgörande gör sig underrättad om köparens fordringar på virkets kvalitet och huru föreskrifterna om sättet för virkets inmätning kunna inverka, innan han för sin del godtager priset. Skulle avtalet i något avseende icke hållas av endera parten, kan den andre redan med nu gällande lag i fall av fog få sin rätt tillgodosedd.

Detta i fråga om virkesköpares och -säljares ställning till varandra i fråga om tumningsförfarandet.

Beträffande skogsarbetarnas intresse av en reglementerad intumning av virke vill det synas som om förbundet något överdrivit betydelsen av ett statligt ingripande i den föreliggande frågan.

Enligt samstämmiga uppgifter från de i ärendet hörda överjägmästarna utbetalas ersättningen till *huggarna* per styck och icke per kubikmassa efter intumning å vattendraget. Vad åter körarna beträffar erhålla dessa i Bergslagsdistriktet oftast ersättning efter i skogen verkställd särskild uppmätning av säljaren eller dennes ombud och då efter visst avtal oberoende av den intumning, som sedermera kan äga rum å vattendraget. Beträffande Norrland och Dalarna, där körarna i regel erhålla betalning efter kubikmassan framkört virke, torde det nog i allmänhet förhålla sig så att, då numera i stor utsträckning det är möjligt vinna avsättning för virke av olika kvaliteter till olika industrier, apteringen av virket i skogen ägnas större omsorg än tillförne, då ju virkessäljaren bör hava insett betydelsen av en riktig aptering.

Sålunda torde det numera vara regel att vid alla större avverkningar hållas särskilda apterare, vilka under själva avverkningen anvisa, hur virket skall behandlas. En körare, som följer en dylik förmans anvisningar, är givetvis skyddad för förlust å sitt arbete, därest vid intumning genom tumningsförening någon nedsättning sker i kubikmassan framkört virke.

Emellertid förekommer det ej så sällan i de nordliga delarna av landet, där avverkningar ofta förläggas spridda och omfatta jämförelsevis smärre timmerpartier, att tillsyn under avverkningen saknas eller förekommer i mindre omfattning, och har säljaren därvid ofta *överenskommit* med körarna, att till grund för ersättningen skall läggas den intummade virkeskvantiteten. För sådana fall blir körarens arbetsförtjänst direkt beroende av tumningsresultatet. Vid avverkningar av dylikt slag kan det tänkas och torde nog ej så sällan förekomma, att bristen på erforderlig tillsyn i skogen medfört oriktig tillämpning av givna anvisningar rörande virkets aptering, vilket i sin tur förorsakat ned-

tumning av det framkörda virket. Ett upprepande av begångna misstag har stundom medfört strängare behandling av virket vid senare intumningar, och så har tumningsföreningen fått bära skulden för virkessäljarens uraktlåtenhet att öva nödig tillsyn över sin avverkning.

Styrelsen, som väl finner det förklarligt, om den enskilde arbetaren-köraren skjuter skulden för minskning i arbetsförtjänsten i dylika fall på tumningsföreningen, kan emellertid ej underlåta framhålla, att skogs- och flottningsarbetarförbundet borde haft klart för sig, att även i dylika fall ersättningen till arbetarna är grundad på särskild överenskommelse emellan dessa och virkessäljaren, ett avtal som är frivilligt ingånget och där parterna få förutsättas äga kännedom om de särskilda villkorens innebörd.

Styrelsen har i det föregående diskuterat det föreliggande spörsmålet närmast ur synpunkten av dess verkliga inneboende art och med hänsyn till dess betydelse för i ena fallet förhållandet mellan virkesköpare och virkessäljare och i det andra virkessäljare och skogsarbetare. Som en sammanfattning av det anförda får styrelsen framhålla såsom sin uppfattning, att av vad i ärendet förekommit det icke kan anses bestyrkt, att något behov för närvarande föreligger för statligt ingripande beträffande tumningsförfarandet. Vad förbundet anfört såsom motiv för sin framställning och såsom förefintliga förutsättningar för ett realiserande av det framförda önskemålet vilar i mångt och mycket på en oriktig uppfattning av dels det föreliggande spörsmålets egentliga innebörd dels vissa åberopade författningar och utredningar. Ej heller kan det vara till verkligt gagn om genom statens ingripande ett reglerande av det fria affärsavtalet emellan enskilda skulle begränsas av mer eller mindre snävt tilltagna lagbestämmelser. För övrigt lär det icke vara möjligt att åstadkomma för berörda delar av landet gemensamma lagbestämmelser i berörda hänseende då vid dessas tillämpning den personliga sakkunskapen på området och de på olika trakter av landet rådande skilda uppfattningar om verkningarna av vissa naturföreteelser skola direkt tillämpas vid mätning av virke. Och till sist kommer ett fullt genomfört statligt reglerande av tumningsförfarandet helt visst att medföra så stora kostnader, att skogsbruket, som i vissa delar av landet redan knappast är ekonomiskt bärigt, ytterligare skulle förlora terräng.

Med det nu senast anförda har styrelsen angivit sin ståndpunkt till den underdåniga framställningen, och får styrelsen framhålla, att densamma icke synes för närvarande böra föranleda någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.

Styrelsen har härmed ingalunda velat vidgå att allt är välbeställt med tumningsföreningarna i landet, men härifrån och till statligt ingripande är ett långt steg. Den tanke, som mången velat se ligga till grund för dessas existensberättigande, nämligen att föreningarna borde vara en fullt opartisk representant för både säljare- och köpareintresset, och varav jämväl arbetarna borde hava fördel, är emellertid värd att uppmärksammas ej minst av köparna, vilka helt visst endast skulle beredas en lättnad i sin hantering om tumningsföreningarnas verksamhet bedreves så, att allmänheten finge fullt förtroende för dessamma. Anslutningen till deras verksamhet skulle betydligt ökas och kostnaderna för virkestumningen i motsvarande grad minskas.

Skulle utvecklingen emellertid icke taga denna riktning, utan särskilt vid nedåtgående konjunkturer utvecklas därhän, att gentemot smärre virkesförsäljare, vilka för att över huvud taget få sälja sitt virke måste underkasta sig alla köparens villkor, tillämpades oresonliga intumningsbestämmelser, torde det böra tagas i övervägande, huruvida ej för de större flodområdena borde finnas edsvurna tummare, till vilka den, som ansåge sig orätt behandlad, kunde direkt vädja. Verkningarna av en sådan anordning torde icke utebli, även om vederbörande ej ofta behöfde tillkallas.

Vid detta ärendes avgörande hava, förutom undertecknad, närvarit överdirektören, samt byråcheferna friherre Hermelin och Cassel, den senare föredragande. Stockholm den 29 april 1926.

Underdånigst:

K. J. Beskow.

I. Hjelmström.
